

Briselē, 27.4.2017.
COM(2017) 198 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Rīcības plāns dabai, cilvēkam un ekonomikai

{SWD(2017) 139 final}

1. Eiropas dabas mantojuma aizsardzība un potenciāla realizēšana

Lai gan Eiropā atrodas dažas no pasaules visblīvāk apdzīvotajām teritorijām pasaulē, tajā ir arī ļoti bagāts un daudzveidīgs dabas mantojums. Dabas aizsardzības direktīvu¹ mērķis ir Eiropas Savienībā dabas veselīgumu nodrošināt, paredzot satvaru saglabājamo sugu un dabīgo dzīvotņu aizsardzībai. Ar direktīvām ir izveidots pasaulē lielākais koordinētais to aizsargāto teritoriju tīkls, kurās ir lielu bioloģiskā daudzveidība; to sauc par *Natura 2000* un tas aptver 18 % ES sauszemes teritorijas un 6 % jūras teritorijas. Direktīvas aizsargā aptuveni 1500 dzīvnieku un augu sugas, kā arī apmēram 200 retu dzīvotņu veidus gan aizsargātajās, gan neaizsargātajās teritorijās, un apvieno dabas aizsardzību ar ilgtspējīgu zemes izmantošanu un saimniecisko darbību.

Apņēmusies veicināt labāku regulējumu, Komisija 2014. gadā sāka visaptverošu dabas aizsardzības direktīvu novērtēšanu jeb atbilstības pārbaudi. Kad par Eiropas Savienības vides, jūrlietu un zivsaimniecības komisāru kļuva *Karmenu Vella*, priekšsēdētājs *Jean-Claude Juncker* uzdeva viņam šo izvērtējumu pabeigt. Šī procesa gaitā Komisija uzklaušīja bažas, ko pauda iedzīvotāji un uzņēmumi, kuriem dažkārt liekas, ka Eiropas noteikumi ir grūti izprotami, piemērojami un izpildāmi.

Atbilstības pārbaudē konstatēja, ka dabas aizsardzības direktīvas ir daļa no plašākas ES bioloģiskās daudzveidības politikas un kā tādas atbilst paredzētajam nolūkam, bet to mērķu sasniegšana un pilnīga potenciāla izmantošana ir atkarīga no būtiskas šo direktīvu īstenošanas uzlabošanas². Ir jāuzlabo gan direktīvu lietderība, gan efektivitāte, kā arī sadarbība ar dažādām ieinteresēto personu kopienām dalībvalstīs un visā ES teritorijā, lai vietējā mērogā nodrošinātu praktiskus rezultātus.

Tikai apmēram puse putnu un mazāka daļa citu aizsargāto sugu un dzīvotņu ES ir labā aizsargātības stāvoklī. Pašlaik lielā mērā ir izveidots *Natura 2000* sauszemes tīkls, bet joprojām pastāv nozīmīgi trūkumi jūras vidē. Tikai 50 % *Natura 2000* teritoriju ir pārvaldības plāni ar dabas saglabāšanas mērķiem un pasākumiem. Galvenie nepilnīgās īstenošanas iemesli ir ierobežotie resursi, neatbilstoša izpilde, neapmierinoša dabas aizsardzības mērķu integrācija citās politikas jomās, nepietiekamas zināšanas un piekļuve datiem, kā arī slikta saziņu un ieinteresēto pušu iesaiste. Turklāt direktīvu īstenošanā, it īpaši reģionālā un vietējā līmenī, dažkārt nav pietiekami informēti par to prasībām vai tajās paredzēto elastību un iespējām. Tas var raisīt spriedzi starp dabas aizsardzības un saimnieciskās darbības interesēm.

Tomēr atbilstības pārbaude liecina, ka gadījumos, kad mērķtiecīga rīcība tiek īstenota pietiekamā mērogā, sugu un dzīvotņu stāvoklis uzlabojas un dažkārt tiek panākta ievērojama atveseļošanās. Turklāt aizvien plašāk tiek atzīts, ka dabas vide ir dažādu ekonomikas nozaru, piemēram, tūrisma, pamatā. Mūsdienās vides saglabāšana un ilgtspējīga izmantošana ir nozīmīgāka nekā jebkad agrāk. Šāda pieeja nodrošina plašas iespējas piesaistīt un veicināt ieguldījumus dabas aizsardzībā.

Komisija 2016. gada 7. decembrī organizēja orientējošas debates par atbilstības pārbaudes konstatējumiem un turpmāku rīcību. Komisija attiecīgi izlēma izstrādāt konkrētu rīcības plānu, lai uzlabotu direktīvu īstenošanu un saskaņotību ar sociālekonomiskajiem mērķiem, kā arī valstu,

¹ 1992. gada 21. maija Direktīva 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (Dzīvotņu direktīva), OV L 206, 22.7.1992., 7. lpp., un 2009. gada 30. novembra Direktīva 2009/147/EK par savvaļas putnu aizsardzību (Putnu direktīva), OV L 20, 26.01.2010., 7. lpp.

² Komisijas dienestu 2016. gada 16. decembra darba dokuments (SWD(2016) 472 *final*) — ES dabas aizsardzības tiesību aktu (Putnu direktīvas un Dzīvotņu direktīvas) atbilstības pārbaude
http://ec.europa.eu/environment/nature/legislation/fitness_check/index_en.htm.

reģionālo un vietējo iestāžu, ieinteresēto personu un iedzīvotāju iesaisti. Ņemot vērā direktīvu izteikto teritoriālo dimensiju un būtisko nozīmi, kas to īstenošanā ir reģionālajām un vietējām iestādēm, šī rīcības plāna izstrādē cieši iesaistījās Reģionu komiteja (RK), kurai būs nozīmīga loma reģionālo un vietējo iestāžu iesaistīšanā un informēšanā.

Šis visaptverošais rīcības plāns ir paredzēts dabas aizsardzības direktīvu praktiskās īstenošanas straujai uzlabošanai un ES 2020. gada mērķu — apturēt bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu izzušanu un tos atjaunot³ — izpildes paātrināšanai, tostarp attiecībā uz noturību pret klimata pārmaiņām un to mazināšanu. Tas arī dos labumu Eiropas iedzīvotājiem un ekonomikai. Darbības īsteno ES līmenī, jo īpaši Komisija un Reģionu komiteja, bet būs jārīkojas arī dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, izmantojot lielāku ES atbalstu un palīdzību. Rīcības plānā ir piedāvātas patiesas iespējas iesaistīt ieinteresētās personas un sabiedrību un izveidot partnerības dažādās politikas jomās. Tas radīs stabilu pamatu dabas, cilvēku un ekonomikas tuvināšanai un saikņu veidošanai.

2. Rīcības plāna saturs

Rīcības plānā ir iekļautas četras prioritārās jomas, kuras veido 15 konkrētas darbības. Vairums darbību tiks uzsāktas 2017. gadā, lai Komisija varētu ziņot par to izpildi līdz pašreizējā pilnvaru termiņa beigām 2019. gadā. Šajā paziņojumā iekļautajā tabulā ir sniegts šo darbību pārskats. Paziņojumu papildina detalizētas faktu lapas ar plašāku informāciju.

A prioritāte. Pilnveidot norādes un zināšanas, uzlabot saskaņotību ar plašākiem sociālekonomiskiem mērķiem

Dalībvalstu atšķirīgā pieeja direktīvu īstenošanai var izraisīt nevajadzīgus konfliktus un problēmas. Neelastīga sugu aizsardzības noteikumu piemērošana, kavējumi un nepamatoti apgrūtināšanas teritoriālo atļauju piešķiršanas procedūras, kā arī nepietiekama ieinteresēto personu izpratne var raisīt nevajadzīgu spriedzi starp dabas aizsardzību un sociālekonomiskām darbībām. Rīcības plānā ir piedāvāti praktiski šo problēmu risinājumi un atbalstīta pārdomātāka, līdzdalīgāka pieeja, lai nodrošinātu pilnīgu zemes īpašnieku un izmantotāju iesaisti. Komisija pilnveidos savas norādes un veicinās labāku tiesību aktu izpratni uz vietas, lai palīdzētu publiskajām iestādēm labāk izpildīt šo tiesību aktu prasības. Dalībvalstīm būs jāuzlabo zināšanas un piekļuve direktīvu īstenošanai nepieciešamajiem datiem. Komisija atbalstīs darbības izpratnes uzlabošanai par to, kā veselīgas ekosistēmas veicina labklājību un ekonomisko attīstību (1.–3. darbība).

Arī Komisijas gatavotie pasākumi⁴, kas veltīti monitoringa un ziņošanas vienkāršošanai ES vides tiesību jomā, palīdzēs uzlabot dabas aizsardzības direktīvu lietderību un efektivitāti.

B prioritāte. Vairoto politisko atbildību un stiprināt noteikumu ievērošanu

Lai gan uz dalībvalstīm gulstas galīgā atbildība par dabas aizsardzības direktīvu īstenošanu vietējā mērogā, Komisija ar tām sadarbosies ciešāk, lai veicinātu un atvieglotu dabas saglabāšanu un

³ Komisijas paziņojums: “Mūsu dzīvības garantija, mūsu dabas kapitāls — ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija līdz 2020. gadam”, COM(2011) 244).

⁴ Atbilstības pārbaudi par regulatīvo uzraudzību un ziņošanas pienākumiem ES vides aizsardzības *acquis* ietvaros un informāciju par turpmākajiem pasākumiem skatīt http://ec.europa.eu/environment/legal/reporting/fc_overview_en.htm.

ilgtspējīgu izmantošanu. Mums kopā ir jānodrošina, ka tiek izveidots pilnībā saskanīgs un funkcionāls *Natura 2000* tīkls un ka sugas tiek aizsargātas un, ja nepieciešams, izmantotas ilgtspējīgi.

Šī prioritāte ietvers divpusēju dialogu ar dalībvalstīm un ieinteresētajām personām, lai uzlabotu *Natura 2000* programmas īstenošanu un veicinātu sadarbību tās pārvaldībā dažādos Eiropas biogeogrāfiskajos reģionos. Tiks izstrādāti un iesniegti dzīvotņu un sugu rīcības plāni (4.–7. darbība).

Lai uzlabotu dabas aizsardzības direktīvu prasību ievērošanu dalībvalstīs, ļoti būtiski būs arī citi pasākumi plašākā vides politikas kontekstā, piemēram, valstu tiesnešu un prokuroru apmācība, tiesu pieejamība un atbilstības nodrošināšanu ES vides tiesību aktu prasībām⁵.

C prioritāte. Stiprināt investīcijas Natura 2000 tīklā un uzlabot sinerģiju ar ES finansēšanas instrumentiem

Natura 2000 programmas īstenošanas aplēstās izmaksas ir 5,8 miljardi EUR gadā, bet ikgadējie ieguvumi — 200–300 miljardi EUR. Tomēr finansējuma trūkums neļauj tīklam pilnībā nodrošināt šos ieguvumus un ir būtisks faktors, kas apdraud dabas aizsardzības direktīvu efektivitāti. Tāpēc rīcības plānā iecerēts uzlabot pieejamā ES finansējuma izmantošanu un padarīt dabu par pievilcīgu mērķi privātā sektora investīcijām.

Atbilstības pārbaudes laikā atklājās satraucoša, ar lauksaimniecību saistīta sugu un dzīvotņu izzušana un noskaidrojās, ka *Natura 2000* un plašāki bioloģiskās daudzveidības jautājumi ir efektīvāk jāintegrē kopējā lauksaimniecības politikā (KLP). Rīcības plānā ir piedāvāti veidi, kā atbilstoši spēkā esošajam tiesiskajam regulējumam⁶ uzlabot sinerģijas ar KLP un citām galvenajām ES rīcībpolitikām, piemēram, kohēzijas politiku, kopējo zivsaimniecības politiku un pētniecības un inovācijas politiku. Rīcības plānā ir ierosināts palielināt dabas un bioloģiskās daudzveidības mērķfinansējumu, kas ļautu vairāk investēt *Natura 2000*. Rīcības plānā arī paredzēta aktīvāks darbs pie norādēm un plānošanas attiecībā uz dalībvalstīm sagatavojamām nacionālajām *Natura 2000* daudzgadu finanšu shēmām. Visbeidzot, rīcības plānā ir ierosināti veidi, kā stimulēt privātās investīcijas un efektīvāk atbalstīt *Natura 2000* teritoriju savienojamību, tostarp izmantojot zaļo infrastruktūru un dabā rodamus risinājumus (8.–12. darbība).

D prioritāte. Uzlabot saziņu un informēšanu, iesaistīt iedzīvotājus, ieinteresētās personas un kopienas

Rīcības plānā paredzēts stiprināt sabiedrības, ieinteresēto personu, vietējo iestāžu un kopienu iesaisti. Dabas aizsardzība un tās sniegtie ieguvumi skar ikvienu, jo tas ir mūsu kopējais mantojums. Komisija un Reģionu komiteja izmantos visas pieejamās platformas, lai uzlabotu izpratni un veicinātu vietēja līmeņa iesaisti un zināšanu apmaiņu. Tas ļaus plašāk atzīt labas pārvaldības prakses *Natura 2000* teritorijās. Izmantojot Eiropas Solidaritātes korpusu, Komisija palīdzēs jauniešiem tiešā veidā iesaistīties dabas saglabāšanā un gūt vērtīgu pieredzi profesionālajai dzīvei (13.–15. darbība).

⁵ Skatīt Komisijas 2017. gada darba programmu “Panākot tādu Eiropu, kas aizsargā, dod iespējas un aizstāv” (Komisijas paziņojums COM(2016) 710 final).

⁶ Vairāk informācijas par konsultācijām par KLP modernizēšanu un vienkāršošanu skatīt https://ec.europa.eu/agriculture/consultations/cap-modernising/2017_en un https://ec.europa.eu/agriculture/simplification_en.

Pasākumu tabula

Pilnveidot norādes un zināšanas, uzlabot saskaņotību ar plašākiem sociālekonomiskiem mērķiem

Darbības	Termiņš	Atbildīgais
1. Atjaunināt, izstrādāt un aktīvi veicināt šādu norāžu sagatavošanu visās ES valodās: a) atļauju izsniegšanas procedūras, sugu aizsardzība un pārvaldība, kā arī vadlīnijas konkrētās nozarēs; b) ekosistēmu pakalpojumu integrēšana lēmumu pieņemšanā.	2017.– 2019. g. 2018.– 2019. g.	KOM/RK/DV/ieint eresētās personas
2. Izveidot atbalsta mehānismu, kas palīdzētu dalībvalstu iestādēm risināt galvenās problēmas, kuras rada Putnu direktīvas un Biotopu direktīvas atļauju izsniegšanas prasību piemērošana <i>Natura 2000</i> un sugu aizsardzības noteikumiem.	2017.– 2019. g.	KOM/DV/ieinteresē tās personas
3. Uzlabot zināšanas, tostarp pateicoties labākam un efektīvākam monitoringam, un nodrošināt publisku tiešsaistes piekļuvi direktīvu īstenošanai nepieciešamajiem datiem (piemēram, satelītattēli no <i>Copernicus</i> programmas).	2017.– 2019. g.	KOM/EEZ/DV

Vairot politisko atbildību un stiprināt noteikumu ievērošanu

Darbības	Termiņš	Atbildīgais
4. Pabeigt <i>Natura 2000</i> tīkla izveidi, jo īpaši novēršot nepilnības attiecībā uz jūras vidi, un ieviest nepieciešamos saglabāšanas pasākumus attiecībā uz visām teritorijām.	turpinās	DV/ieinteresētās personas/KOM
5. Nesen ieviesto vides politikas īstenošanas pārskata procesu izmantot, lai rīkotu īpašas divpusējas sanāksmes ar nacionālajām un reģionālajām iestādēm, kurās tiktu izstrādāti vienoti ceļveži īstenošanas uzlabošanai un noritētu apspriedes ar zemes īpašniekiem un citām ieinteresētajām personām par īstenošanas problēmām.	2017.– 2019. g.	KOM/DV/ieinteresē tās personas
6. Pulcēt publisko iestāžu pārstāvjus un ieinteresētās personas no dažādām dalībvalstīm bioģeogrāfisko reģionu līmenī, lai risinātu kopējas problēmas, tostarp pārrobežu jautājumus.	2017.– 2019. g.	KOM/RK/DV/ieint eresētās personas
7. Pilnveidot sugu un dzīvotņu rīcības plānus attiecībā uz visapdraudētākajām sugām un dabiskajām dzīvotnēm, kā arī pilnīgot ieinteresēto personu platformas, kas veltītas līdzaspastāvēšanai ar konfliktējošām sugām (piemēram, lieli plēsēji).	2017.– 2019. g.	KOM/DV/ieinteresē tās personas

Stiprināt investīcijas *Natura 2000* tīklā un uzlabot sinerģiju ar ES finansēšanas instrumentiem

Darbības	Termiņš	Atbildīgais
8. Stiprināt investīcijas dabā: a) palīdzēt dalībvalstīm uzlabot to daudzgadu finanšu plānošanu <i>Natura 2000</i> vajadzībām, atjauninot savus prioritārās rīcības plānus (PRP); b) ierosināt par 10 % palielināt <i>LIFE</i> budžeta daļu, kas domāta dabas un bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas projektiem, kopējam <i>LIFE</i> programmas budžetam paliekot nemainīgam; c) stimulēt privātā sektora investīcijas dabas projektos.	2017.– 2019. g.	KOM/EIB/DV/ieinteresētās personas
9. Veicināt sinerģiju ar kopējās lauksaimniecības politikas finansējumu, tostarp efektīvi izmantot <i>Natura 2000</i> maksājumus un agrovides un klimata pasākumus, izstrādāt rezultātnoteiktas maksājumu shēmas, atbalstīt zemniekus ar lauksaimniecības konsultāciju pakalpojumiem, veicināt inovāciju un zināšanu pārnesei Eiropas inovācijas partnerības “Lauksaimniecības ražīgums un ilgtspēja” ietvaros.	2017.– 2019. g.	KOM/DV/ieinteresētās personas
10. Uzlabot izpratni par kohēzijas politikas finansēšanas iespējām un uzlabot sinerģijas.	2017.– 2019. g.	KOM/DV/ieinteresētās personas
11. Uzlabot sinerģijas ar kopējo zivsaimniecības politiku un integrēto jūrlietu politiku, tostarp daudz efektīvāk izmantot pieejamās finansēšanas iespējas.	2017.– 2019. g.	KOM/DV/ieinteresētās personas
12. Sniegt norādījumus, kas palīdzētu izvietot zaļo infrastruktūru tā, lai panāktu <i>Natura 2000</i> teritoriju labāku savienojamību; atbalstīt dabā rodamus risinājumus, izmantojot ES pētniecības un inovācijas politiku un “Apvārsnis 2020” līdzekļus.	2017.– 2019. g.	KOM/ieinteresētās personas

Uzlabot saziņu un informēšanu, iesaistīt iedzīvotājus, ieinteresētās personas un kopienas

Darbības	Termiņš	Atbildīgais
13. Atbalstīt zināšanu apmaiņu un vietējo un reģionālo iestāžu iesaisti, izmantojot kopēju platformu ar Reģionu komiteju.	2017.– 2019. g.	RK/KOM

14. Atbalstīt <i>Natura 2000</i> teritoriju labas pārvaldības atzīšanu un izpratnes veicināšanu par dabas aizsardzības direktīvām atbilstošajos forumos, izmantojot jaunās tehnoloģijas un informatīvus pasākumus, un stiprināt saites starp dabas un kultūras mantojumu, it īpaši Eiropas kultūras mantojuma gada (2018. gads) kontekstā.	2017.– 2019. g.	KOM/RK/DV ieinteresētās personas
15. Aktīvi iesaistīt jauniešus sabiedrības vajadzību risināšanas pasākumos, dodot jauniešiem iespēju piedalīties dabas aizsardzībā <i>Natura 2000</i> teritorijās (Eiropas Solidaritātes korpuss).	2017.– 2019. g.	KOM/DV/ieinteresē tās personas